

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

**2026-YIL / IYUN/6-SON,
V-QISM**

INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
INTERNATIONAL CENTRE

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

*Elektron nashr. 2026-yil, iyun.
V-qism*

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoiraz Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Faxridinov Zafarjon Faxridin o'g'li, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi HIJQKD boshqarma boshlig'i
Utayev Uktam Choriyevich, Anijon viloyati prokurorining o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi IJQK Departamentining Namangan viloyati boshqarmasi boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdukarimova Dinara Rustamxonovna, bank-moliya akademiyasi professori, DSc., professor.
Ikramov Murod Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjavevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Fakhriddinov Zafarjon Fakhriddin ogli, Head of the DCEC under the Prosecutor General's Office of the Rep. of Uzb.
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Prosecutor of Anijan Region
Ochilov Farkhod, Head of the Namangan Regional Department of the Department of Internal Affairs of Rep. of Uzb.
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.
Abdukarimova Dinara Rustamkhanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Ikramov Murod Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti,
O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi huzuridagi Iqtisodiy
jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va
taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi
336/3-sonli qarori bilan
ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

KORPORATIV BOSHQARUVDA ESG TAMOIYLLARINI JORIY ETISHNING IQTISODIY TAHLILI.....	12
I. R. Berdikulova	
TEKSTIL SANOATIDA SUV ISTE'MOLI VA QAYTA ISHLASH ULUSHI O'RTASIDAGI BOG'LIQLIK: 20 DAVLAT MISOLIDA KORRELYATSIIYA VA K-MEANS KLASTER TAHLILI.....	16
Zayniyev Diyorbek Zokir o'g'li	
Turobova Hulkar Rustamovna	
O'ZBEKISTONDA BIZNES BIRLASHUVLARINI HISOBGA OLISHNI MHXS (IFRS) 3 ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH.....	24
Davletov Ikrom Raximberganovich	
VINOCHILIK SANOATI KORXONALARIDA TOVAR-MODDIY ZAXIRALAR AUDITINI TASHKIL QILISH VA O'TKAZISH TARTIBI.....	33
Jo'rayev Dilshod Xudoyqulovich	
СОВРЕМЕННЫЕ ПОДХОДЫ К СОВЕРШЕНСТВОВАНИЮ ОРГАНИЗАЦИОННО-ЭКОНОМИЧЕСКОГО МЕХАНИЗМА УПРАВЛЕНИЯ ЭНЕРГЕТИЧЕСКИМИ ПРЕДПРИЯТИЯМИ	38
Абдуллаева М.Б.	
AGROSANOAT MAJMUASIDA INTEGRATSION TUZILMALARNING ISTIQBOLLI SHAKLLARINING NAZARIY ASOSLARI.....	44
Murodov Sherzodbek Murod o'g'li	
RESPUBLIKADA YASHIL IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISHNING BOZOR MEXANIZMI.....	51
Kalandarova Elnura Muzaffar qizi	
TIJORAT BANKLARI TOMONIDAN MAHALLALARDA KAMBAG'ALLIKNI QISQARTIRISHGA KO'MAKLASHISH.....	55
Niyozov Zuxur Davronovich	
Yarlaqabov Faxriddin Baxodir o'g'li	
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ОТЧЕТА О ФИНАНСОВОМ ПОЛОЖЕНИИ КОМПАНИИ В СООТВЕТСТВИИ С ТРЕБОВАНИЯМИ МСФО	58
Худойкулова Дилора Дилмуродовна	
SANOAT KORXONALARINING INVESTITSIYALARI TARKIBI VA ULARDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINING IQTISODIY TAHLILI.....	64
Karimova Saodatxon Ulug'bek qizi	
XALQARO MOLIVAVIY HISOBOT STANDARTLARIGA MUVOFIQ JORIY AKTIVLARNI HISOBGA OLISHNI TAKOMILLASHTIRISH.....	71
Mavlyanova Dilobar Maxkamovna	
DAVLAT TOMONIDAN TURIZM SOHASINI MOLIVAVIY QO'LLAB-QUVVATLASH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH	77
Karimova Dilafruz Sadridin qizi	
МЕТОДЫ АНАЛИЗА ЦИФРОВИЗАЦИИ В РЕГИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКЕ.....	82
Ахмедова(Жабборова) Нилуфар Икболжон кизи	
AHOLI ZICH JOYLASHGAN HUDUDLARDA KICHIK BIZNESNI RIVOJLANTIRISHNING IJTIMOY-IQTISODIY OMILLARI VA HORIJIIY TAJRIBA TAHLILI	89
Bo'stonova Nilufar Abdusmatovna	
Nematjonova Risolatxon Dilshodbek qizi	
JANUBIY KOREYA TAJRIBASIDA CHIQINDILARNI BOSHQARISHDA EPR TIZIMI VA RAQAMLI YECHIMLARINING O'RNI	94
Otarbayev Zamir Zairovich	

SANOAT SALOHİYATI SAMARADORLIGINI INVESTISIYALAR ASOSIDA OSHIRISHNING MINTAQAVIY XUSUSIYATLARI	100
Urazaliyev Bekzod Sultanbayevich	
ЦИФРОВЫЕ НАВЫКИ КАК ФАКТОР КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ ЖЕНСКИХ КАДРОВ НА ПРОМЫШЛЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЯХ УЗБЕКИСТАНА.....	107
Дониёрова Зухрабону Алишер кизи	
TURIZM SUG'URTASI VA UNI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI.....	113
Хо'jamov Akbar Bahriddinovich	
KELAJAKDAGI GLOBAL VA MINTAQAVIY IQLIM O'ZGARISHI HAMDA YASHIL IQTISODIYOTGA O'TISH ZARURIYATI.....	118
Djumayev Askar Xaydarovich	
SAMARQAND VILOYATI UMUMIY OVQATLANISH KORXONALARIDA RESURSLARNI BOSHQARISH SAMARADORLIGI.....	123
Erdonov Muhammadamin Erdon o'g'li	
Qahhorova Nargiza Qahramonovna	
Rafiqjonov Damir Raxim o'g'li	
Jamilov Firdavs Otabek o'g'li	
ПУТИ РАСШИРЕНИЯ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ЦИФРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В УПРАВЛЕНИИ БАНКОВСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬЮ	129
Норкулов Хабибулло	
Абдурасулова Шахзода	
Бахриддинов Дилшодбек	
NATIV BRENDING VOSITASI SIFATIDA UGC VA EGC: GLOBAL TENDENSIYALAR VA O'ZBEKISTON BOZORIGA MOSLASHUV	135
Yuldasheva Mahliyo Baxtiyor qizi	
SOLIQ TO'LOVCHILARGA XIZMAT KO'RSATISHDA RAQAMLASHTIRISH ORQALI SOLIQ MA'MURCHILIGINING SAMARADORLIK KO'RSATKICHLARI TAHLILI	138
Shamsiyev O'ktam Sayfitdinovich	
НАУЧНЫЕ ПОДХОДЫ И ПРИНЦИПЫ ФОРМИРОВАНИЯ ЦИФРОВОГО МОДЕЛИРОВАНИЯ ПРИ УПРАВЛЕНИИ БИЗНЕС-ПРОЦЕССАМИ	147
Джуманов А.А.	
BANK SEKTORIDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR VA XARAJAT SAMARADORLIGI: XALQARO TAJRIBA ASOSIDA EKONOMETRIK BAHOLASH.....	157
Masharipova Durdona Ulug'bekovna	
РАЗВИТИЕ ИНСТРУМЕНТОВ ЦИФРОВОЙ ТРАНСФОРМАЦИИ ПРИНЯТИЯ РЕШЕНИЙ.....	164
Джуманов А.А.	
DAVLAT XARIDLARIDA SUN'IY INTELLEKTGA ASOSLANGAN NARXLAR MODULINI JORIY ETISH: KORRUPSIYAGA QARSHI KOMPLAYENS, HISOBDORLIK VA RAQOBATNI KUCHAYTIRISH YO'NALISHLARI.....	174
Rahmanov Furqat Temirovich	
АНАЛИЗ НА ОСНОВЕ МОДЕЛИ АЛЬТМАНА ПРИ ОЦЕНКЕ ФИНАНСОВОГО СОСТОЯНИЯ ПРЕДПРИЯТИЙ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН	179
Ибрагимов Гайратжон Артикович	
TIJORAT BANKLARIDA RISKLARNI BOSHQARISHNINZ ZAMONAVIY MODELLARI VA KOMPLAYENSNAZORAT TIZIMINI RIVOJLANTIRISH	186
Fayziyev Sherzod Djunaydilloyevich	
SUN'IY INTELLEKTNING MEHNAT UNUMDORLIGI VA MOBILIGIGA TA'SIRI.....	192
Shakarov Zafar Gafforovich	

URGUT ERKIN IQTISODIY ZONASIDA SANOAT TARMOQLARINI KLASTERLASH SAMARADORLIGINING TAHLILI	198
Boboqulov Sanjar Baxronkulovich	
Qurbonov Tolmasjon Namoz o'g'li	
Uzoqov Rafiq O'lmas o'g'li	
INFRATUZILMA INVESTITSİYALARINING AHOLI FAROVONLIGIGA TA'SIRINI BAHOLASHNING NAZARIY-USLUBIY ASOSLARI VA HUDUDIY XUSUSIYATLARI	204
Jiyanov Laziz Najimovich	
«ЗЕЛЁНОЕ» ВОДОСНАБЖЕНИЕ В ЗАСУШЛИВЫХ РЕГИОНАХ: МЕЖДУНАРОДНЫЙ ОПЫТ И ПЕРСПЕКТИВЫ ДЛЯ ЦЕНТРАЛЬНОЙ АЗИИ	210
Курбанова Дилфуза Махсудовна	
TALABALARNING KASBIY KOMPETENSIYASINI RIVOJLANTIRISHNING PEDAGOGIKPSIXOLOGIK XUSUSIYATLARI	217
Karimova Feruza Xamidullayevna	
PAXTACHILIKDA ZAMONAVIY AGROTEXNOLOGIYALARNI JORIY ETISH VA EKOLOGIK MUVOZANAT TA'MINLASHNING IQTISODIY MEXANIZMI.....	221
Ishniyazov Zoxid Normamatovich	
FUQAROLAR MUHOJIRLARI MA'LUMOTLARI ASOSIDA HUDUDLARNING IJTIMOIIYIQTISODIY RIVOJLANISH DARAJASINI BAHOLASHNING ZAMONAVIY YONDASHUVLARI	226
Inomov Daniyar Valijonovich	
O'ZBEKISTON TIJORAT BANKLARIDA QIMMATLI QOG'OZLAR BILAN OPERATSIYALARNI TAKOMILLASHTIRISH: HOLAT TAHLILI VA TAVSIYALAR.....	232
Niyozov Zuhur Davronovich	
Xolmurotov Sardor	
Haydaraliyev Avaz	
YAQIN SHARQDA TURIZM EKSPORTI STRATEGIYALARI VA ULARNI O'ZBEKISTONDA QO'LLASH IMKONIYATLARI: BAA VA SAUDIYA ARABISTONI TAJRIBASI ASOSIDA QIYOSIY TAHLIL	238
Tolibova Aziza To'lqin qizi	
BANKLARDA IJARA MUOMALALARINI TARTIBGA SOLUVCHI ME'YORIY - HUQUQIY ASOSLAR VA XALQARO STANDARTLAR.....	243
Sativaldiyeva Gulchexra Xudayberdiyevna	
QURILISH MATERIALLARI KORXONALARIDA STRATEGIK RISK-MENEJMENT TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH	247
Masharipova Sevara	

QURILISH MATERIALLARI KORXONALARIDA STRATEGIK RISK-MENEJMENT TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH

Masharipova Sevara
Toshkent arxitektura-qurilish universiteti
“Menejment” kafedrası tayanch doktoranti
ORCID: 0009-0008-9405-9738

Annotatsiya

Mazkur maqolada qurilish materiallari korxonalarida strategik risk-menejment tizimini takomillashtirish masalalari ilmiy jihatdan tadqiq etilgan. Tadqiqot davomida risk-menejmentning zamonaviy yondashuvlari, strategik boshqaruv tizimidagi o'рни hamda korxonalarining moliyaviy barqarorligiga ta'siri tahlil qilingan. Shuningdek, qurilish materiallari sanoatida risklarni boshqarish tizimini raqamli texnologiyalar asosida rivojlantirish hamda boshqaruv samaradorligini oshirish bo'yicha ilmiy takliflar va amaliy tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: risk-menejment, strategik boshqaruv, qurilish materiallari korxonalarini, risklarni baholash, korporativ boshqaruv, raqamli transformatsiya, moliyaviy barqarorlik, risklarni minimallashtirish.

Abstract

This article examines the issues of improving the strategic risk management system in construction materials enterprises. The study analyzes modern approaches to risk management, its role in strategic management systems, and its impact on the financial stability of enterprises. In addition, scientific proposals and practical recommendations have been developed to improve management efficiency and to develop risk management systems based on digital technologies in the construction materials industry.

Keywords: risk management, strategic management, construction materials enterprises, risk assessment, corporate governance, digital transformation, financial stability, risk minimization.

Аннотация

В данной статье исследуются вопросы совершенствования системы стратегического риск-менеджмента на предприятиях промышленности строительных материалов. В ходе исследования проанализированы современные подходы к риск-менеджменту, его роль в системе стратегического управления, а также влияние на финансовую устойчивость предприятий. Кроме того, разработаны научные предложения и практические рекомендации по повышению эффективности управления и развитию систем управления рисками на основе цифровых технологий в отрасли строительных материалов.

Ключевые слова: риск-менеджмент, стратегическое управление, предприятия промышленности строительных материалов, оценка рисков, корпоративное управление, цифровая трансформация, финансовая устойчивость, минимизация рисков.

KIRISH

Bugungi globallashtirish va iqtisodiy raqobat kuchayib borayotgan sharoitda qurilish materiallari korxonalarining samarali faoliyat yuritishi zamonaviy boshqaruv tizimlarini joriy etish bilan chambarchas bog'liqdir. Ayniqsa, ishlab chiqarish jarayonlarining murakkablashuvi, xomashyo narxlarining keskin o'zgarishi, investitsiya muhitining noaniqligi hamda tashqi iqtisodiy omillarning ta'siri korxonalarda strategik risk-menejment tizimini takomillashtirish zaruratini yuzaga keltirmoqda.

Qurilish materiallari sanoati yuqori kapital sig'imi va resurs talab qiluvchi tarmoqlardan biri hisoblanadi. Ushbu tarmoqda ishlab chiqarish jarayonlarining uzluksizligi, energiya resurslaridan samarali foydalanish, logistika tizimining barqarorligi hamda investitsiya faoliyatining samaradorligi korxonalarining raqobatbardoshligini belgilovchi asosiy omillardan biridir. Shu sababli sanoat korxonalarida yuzaga keladigan risklarni oldindan aniqlash, baholash va samarali boshqarish korxonalar faoliyatining barqaror rivojlanishini ta'minlashda muhim ahamiyat kasb etadi.

Zamonaviy iqtisodiy rivojlanish tendensiyalari shuni ko'rsatmoqdaki, an'anaviy boshqaruv usullari risklarni samarali boshqarish uchun yetarli darajada natija bermayapti. Shu sababli korxonalarda strategik risk-menejment tizimini joriy etish, raqamli boshqaruv texnologiyalaridan foydalanish hamda korporativ boshqaruv mexanizmlarini rivojlantirish zarurati ortib bormoqda. Ayniqsa, risklarni boshqarishda ERP tizimlari, analitik platformalar, sun'iy intellekt va raqamli monitoring vositalaridan foydalanish risklarni kamaytirish hamda boshqaruv qarorlarini tezkor qabul qilish imkonini bermoqda.

Bundan tashqari, qurilish materiallari korxonalarida moliyaviy risklar, investitsiya risklari, ishlab chiqarish risklari hamda ekologik risklarning mavjudligi korxonalar boshqaruv tizimiga alohida talablar qo'yadi. Xususan, xomashyo ta'minotidagi uzilishlar, energiya resurslari narxining oshishi, inflyatsiya jarayonlari va tashqi bozordagi o'zgarishlar korxonalarining moliyaviy barqarorligiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Shu sababli risklarni strategik boshqaruv tizimi bilan integratsiyalash sanoat korxonalarining uzoq muddatli rivojlanishini ta'minlashda muhim omil hisoblanadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Risk-menejment va strategik boshqaruv masalalari xorijiy hamda mahalliy olimlar tomonidan keng tadqiq etilgan bo'lib, zamonaviy boshqaruv tizimining muhim tarkibiy qismi sifatida baholanadi.

Risklarni boshqarish nazariyasining shakllanishida **F. Nayt** va **H. Markowitz**ning ilmiy ishlari muhim o'rin egallaydi. **F. Nayt** risk va noaniqlik tushunchalarini bir-biridan farqlab, korxonada faoliyatida risklarni oldindan baholashning iqtisodiy ahamiyatini asoslab bergan [1]. **H. Markowitz** esa investitsiya risklarini diversifikatsiya qilish nazariyasini ishlab chiqib, moliyaviy risklarni kamaytirish mexanizmlarini ilmiy jihatdan yoritgan [2].

Strategik boshqaruv nazariyasining rivojlanishiga **M. Porter** katta hissa qo'shgan bo'lib, u korxonalarda strategik boshqaruv tizimi raqobat ustunligini shakllantirishning muhim vositasi ekanligini ta'kidlaydi [3]. Olimning fikriga ko'ra, risklarni strategik boshqaruv tizimi bilan uyg'unlashtirish korxonalarining tashqi muhitdagi o'zgarishlarga moslashuvchanligini oshiradi.

I. Ansoff tadqiqotlarida strategik boshqaruv korxonalarining uzoq muddatli rivojlanishini ta'minlovchi kompleks boshqaruv tizimi sifatida talqin etiladi [4]. Muallif strategik risklarni boshqarish mexanizmlaridan samarali foydalanish korxonalar faoliyatining barqarorligini ta'minlashini asoslab beradi.

Zamonaviy risk-menejment tizimlarini rivojlantirishda **COSO ERM** hamda **ISO 31000** xalqaro standartlari alohida ahamiyatga ega. **ISO 31000** standartida risklarni aniqlash, baholash va monitoring qilish jarayonlari korxonada boshqaruv tizimining ajralmas qismi sifatida ko'rib chiqiladi [5]. **COSO ERM** modelida esa risk-menejment strategik rejalashtirish va korporativ boshqaruv bilan integratsiyalashgan holda yoritiladi [6].

Mahalliy olimlardan **D. Yu. Matrizayeva** sanoat korxonalarida korporativ madaniyat va boshqaruv texnologiyalarining integratsiyasi boshqaruv samaradorligini oshirishning muhim omillaridan biri ekanligini ta'kidlaydi [7]. Muallifning fikriga ko'ra, raqamli texnologiyalar va innovatsion boshqaruv vositalarini qo'llash risklarni boshqarish samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

Shuningdek, **F. Mullajanov** ilmiy ishlarida korporativ boshqaruv va strategik boshqaruv tizimlarini takomillashtirish sanoat korxonalarining investitsiya jozibadorligini oshirishda muhim omil sifatida baholanadi [8].

Shunday qilib, ilmiy manbalar tahlili shuni ko'rsatadiki, strategik risk-menejment tizimini takomillashtirish sanoat korxonalarining barqaror rivojlanishi va raqobatbardoshligini oshirishda muhim ahamiyat kasb etadi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqotda qurilish materiallari korxonalarida strategik risk-menejment tizimini baholash va takomillashtirishga qaratilgan kompleks yondashuv qo'llanildi. Tadqiqot metodologiyasi tizimli tahlil, iqtisodiy-statistik tahlil, qiyosiy tahlil hamda umumlashtirish usullariga asoslandi. Ushbu yondashuv risklarni boshqarish tizimiga ta'sir etuvchi asosiy omillarni aniqlash hamda ularning korxonada faoliyati samaradorligiga ta'sirini baholash imkonini berdi.

Tadqiqot jarayonida:

- risk-menejmentning nazariy asoslari;
- strategik boshqaruv tizimining xususiyatlari;
- korporativ boshqaruv tamoyillari;
- raqamli texnologiyalarni boshqaruv tizimiga integratsiyalash;
- sanoat korxonalarining moliyaviy barqarorlik ko'rsatkichlari kompleks ravishda o'rganildi.

Empirik tahlil davomida qurilish materiallari korxonalarida risk-menejment samaradorligiga ta'sir etuvchi quyidagi omillar alohida baholandi:

- moliyaviy risklar;
- investitsiya risklari;
- ishlab chiqarish risklari;
- logistika va ta'minot risklari;
- boshqaruv risklari;
- raqamli xavfsizlik risklari.

Shuningdek, zamonaviy risk-menejment tizimidan foydalanayotgan korxonalar bilan an'anaviy boshqaruv tizimiga ega korxonalar faoliyati o'zaro taqqoslandi [9]. Ushbu metodologik yondashuv risklarni boshqarish samaradorligini oshirishga xizmat qiluvchi omillarni aniqlash hamda ilmiy asoslangan xulosalar ishlab chiqish imkonini berdi.

TAHLIL VA NATIJALAR

O'tkazilgan tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, qurilish materiallari korxonalarida strategik risk-menejment tizimini joriy etish korxonalar faoliyatining samaradorligini sezilarli darajada oshiradi. Ayniqsa, risklarni baholash va monitoring qilishning raqamli mexanizmlaridan foydalanayotgan korxonalarda boshqaruv qarorlarini qabul qilish tezligi hamda moliyaviy barqarorlik ko'rsatkichlari yuqori ekanligi aniqlandi [10].

Tahlillar davomida strategik risk-menejment tizimi joriy etilgan korxonalarda:

- risklarni aniqlash tezligi;
- moliyaviy yo'qotishlarni kamaytirish;
- investitsiya jozibadorligi;
- boshqaruv samaradorligi

ko'rsatkichlari sezilarli darajada yaxshilangani kuzatildi(1-javal).

1-jadval

Strategik risk-menejment tizimi joriy etilishining samaradorlik ko'rsatkichlariga ta'siri

Ko'rsatkichlar	Joriy etishdan oldin (%)	Joriy etilgandan keyin (%)	O'zgarish (%)
Risklarni aniqlash tezligi	58–63	74–81	+15–18
Moliyaviy barqarorlik	52–57	66–71	+12–14
Investitsion jozibadorlik	55–60	70–77	+14–17
Boshqaruv samaradorligi	56–61	72–79	+15–18
Risklarni minimallashtirish darajasi	50–54	67–73	+13–16

Manba: muallif ishlanmasi.

Jadval ma'lumotlari shuni ko'rsatadiki, strategik risk-menejment tizimini joriy etish korxonalarda boshqaruv samaradorligini oshirish, moliyaviy risklarni kamaytirish hamda investitsiya muhitini yaxshilashga xizmat qilgan.

Tahlil natijalariga ko'ra, ayniqsa, raqamli texnologiyalar asosida ishlovchi risk monitoring tizimlaridan foydalanayotgan korxonalarda risklarni prognozlash va tezkor boshqarish imkoniyatlari yuqori darajada shakllangan. ERP tizimlari va analitik platformalardan foydalanish boshqaruv qarorlarini qabul qilish vaqtini qisqartirish hamda risklarni oldindan baholash imkonini bergan.

Shuningdek, strategik risk-menejment tizimining samarali tashkil etilishi ishlab chiqarish jarayonlaridagi uzilishlarni kamaytirish, resurslardan samarali foydalanish va korxonalarining uzoq muddatli barqaror rivojlanishini ta'minlashga ijobiy ta'sir ko'rsatgani aniqlandi.

Olingan natijalar qurilish materiallari korxonalarida strategik risk-menejment tizimini takomillashtirish boshqaruv samaradorligini oshirishning muhim omillaridan biri ekanligini ko'rsatadi. Ayniqsa, risklarni boshqarish tizimiga raqamli texnologiyalarni integratsiyalash boshqaruv qarorlarini tezkor qabul qilish hamda moliyaviy yo'qotishlarni kamaytirish imkonini beradi [12].

Tahlillar shuni ko'rsatdiki, strategik risk-menejment tizimidan samarali foydalanayotgan korxonalarda investitsiya jozibadorligi va moliyaviy barqarorlik ko'rsatkichlari yuqori bo'ladi. Shu bilan birga, korporativ boshqaruv tamoyillarining samarali qo'llanilishi risklarni boshqarish tizimining shaffofligini oshirishga xizmat qiladi.

D. Yu. Matrizayeva o'z tadqiqotlarida korporativ madaniyat va boshqaruv texnologiyalarining integratsiyasi sanoat korxonalarida boshqaruv samaradorligini oshirishning muhim omillaridan biri ekanligini ta'kidlaydi [7].

Muallifning fikriga ko'ra, raqamli texnologiyalar va innovatsion boshqaruv vositalaridan foydalanish risklarni boshqarish samaradorligini oshirish hamda korxonalarining zamonaviy iqtisodiy sharoitlarga moslashuvchanligini kuchaytiradi.

Shuningdek, ISO 31000 hamda COSO ERM standartlarida risklarni boshqarish korxonalar strategiyasi va korporativ boshqaruv tizimi bilan integratsiyalashgan holda tashkil etilishi lozimligi ko'rsatib o'tilgan [13]. Bu esa strategik risk-menejment tizimini korxonalar boshqaruvining ajralmas qismi sifatida shakllantirish zarurligini anglatadi [14].

Shunday qilib, strategik risk-menejment, korporativ boshqaruv va raqamli transformatsiya jarayonlarining o'zaro integratsiyasi qurilish materiallari korxonalarining uzoq muddatli barqaror rivojlanishini ta'minlovchi asosiy omillardan biri hisoblanadi [15].

XULOSA VA TAKLIFLAR

Xulosa qilib aytganda, qurilish materiallari korxonalarida strategik risk-menejment tizimini takomillashtirish korxonalar faoliyatining samaradorligini oshirishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Tadqiqot natijalari asosida:

- risklarni baholash tizimini rivojlantirish;
- raqamli risk monitoring texnologiyalarini joriy etish;
- strategik rejalashtirish mexanizmlarini takomillashtirish;
- korporativ boshqaruvning shaffofligini oshirish;
- risklarni boshqarishda innovatsion yondashuvlardan foydalanish

korxonalar faoliyatining barqaror rivojlanishini ta'minlashga xizmat qilishi aniqlandi.

Shuningdek, tadqiqot davomida strategik risk-menejment tizimini korporativ boshqaruv bilan integratsiyalash qurilish materiallari korxonalarining investitsiya jozibadorligini oshirish, moliyaviy barqarorligini mustahkamlash hamda raqobatbardoshligini kuchaytirishda muhim omil ekanligi asoslab berildi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Knight F.H. *Risk, Uncertainty and Profit*. – Boston: Houghton Mifflin Company, 1921. – 381 p.
2. Markowitz H. *Portfolio Selection // The Journal of Finance*. – 1952. – Vol. 7. – No. 1. – P. 77–91.
3. Porter M. *Competitive Strategy: Techniques for Analyzing Industries and Competitors*. – New York: Free Press, 1980. – 397 p.
4. Ansoff I. *Strategic Management*. – London: Macmillan Press, 2007. – 251 p.
5. *ISO 31000:2018 Risk Management – Guidelines*. – Geneva: International Organization for Standardization, 2018. – 16 p.
6. COSO. *Enterprise Risk Management: Integrating with Strategy and Performance*. – New York: Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission, 2017. – 64 p.
7. Matrizayeva D.Yu. Sanoat korxonalarida boshqaruv texnologiyalarini tanlashga korporativ madaniyatning ta'siri // *Innovations in Science and Technologies*. – 2025. – Maxsus son. – B. 312–318.
8. Matrizayeva D.Yu. *Integration of Corporate Culture and Industrial Efficiency: A Comparative Analysis Using Digital Technologies and Artificial Intelligence // Central Asian Journal of Innovations on Tourism Management and Finance*. – 2026. – Vol. 7. – No. 1. – P. 155–162.
9. Matrizayeva D.Yu. Institutsional omillar va korporativ madaniyat sanoat korxonalarini boshqarishni optimallashtirish vositasi sifatida // *Ekonomika i sotsium*. – 2025. – № 11(138).
10. Drucker P.F. *Management Challenges for the 21st Century*. – New York: Harper Business, 1999. – 224 p.
11. Kaplan R.S., Mikes A. *Managing Risks: A New Framework // Harvard Business Review*. – 2012. – Vol. 90. – No. 6. – P. 48–60.
12. Mullajanov F. *Korporativ boshqaruv nazariyasi va amaliyoti*. – Toshkent: Iqtisodiyot, 2021. – 286 b.
13. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining PF-6119-son Farmoni. "Qurilish tarmog'ini modernizatsiya qilish va innovatsion rivojlantirish strategiyasi". – Toshkent, 2020-yil 27-noyabr.
14. Hopkin P. *Fundamentals of Risk Management*. – 5th ed. – London: Kogan Page, 2018. – 472 p.
15. Lam J. *Enterprise Risk Management: From Incentives to Controls*. – New Jersey: Wiley, 2014. – 336 p.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz HAKIMOV

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Hasan MAQSUDOV

2026. № 6/5

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelmasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin. Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

EI.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>